

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛІСОКУЛЬТУРНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

Бутенко А.О., гр. 205-23М-01

Майорова Т.І., гр. 205-24М-01

Науковий керівник – завідувачка кафедри лісових культур, меліорацій та садово – паркового господарства, канд. с.-г. наук, доц. **Ю.М. Біла**
Державний біотехнологічний університет

В Україні лісові культури сосни звичайної створюються вже понад 200 років, проте й сьогодні немає єдиної точки зору на те, скільки ж потрібно саджати сіянців на 1 га в тих чи інших умовах. Багато вітчизняних та закордонних вчених-лісівників приділяли цьому питанню велику увагу. Культури сосни звичайної вивчали та закладали відомі вчені М.К. Турський, М.С. Нестеров, Г.Ф. Морозов, А.П. Тольський, Б.І. Гаврилов, В.М. Виноградов, П.Г.Вакулук та багато інших.

Особливостями росту деревостанів в різних екологічних умовах і методам його вивчення присвячені багато численні дослідження Орлова М.М. (1925); Тюрина А.В. (1931); Третьякова Н.В. (1937); Лебкова В.Ф. (1965, 1992); Нікітіна К.Е. (1966); Бузикіна А. И . (1970);Верхунова П.М. (1975); Антанайтіса В.В. (1977, 1983); Загребєва В.В.(1978); Тябера А.П. (1980); Казимірова Н. И . (1995); Гурського А.А.(1997) та ін.). Наприклад, на території центральних і південних районів Європейської частини Росії проф. В.В. Успенським були створені сортиментні таблиці для таксації деревостанів лісових культур сосни.

Професором В. Д. Огієвським (1908) були розроблені ідеї закладання географічних культур сосни звичайної. Для дослідів з географічними культурами сосни звичайної використовувалось насіння, отримане Контрольною і дослідною станцією з колишніх державних лісництв дослідження якості.

Також в роботах Рубцова В. І . (1964), Багінського В.Ф. (1972), Попова В.К. (1974), Іпатова В.С., Успенського В.В. (1986), Соловійова Е.А. (2001), Залєсова С.В. (2002) та ін., досліджувалися проблеми лісових культур

Лісорозведення в Лісостепу, як показала практика лісокультурної справи, сильно відрізняється від, таких само умов Полісся і Степу.

Важливе значення в успішності створення культур сосни займає підготовка ґрунту. У Поліссі найпоширенішим способом є нарізання борозен без нормативної регламентації їх глибини в залежності від типу умов місцезростання. На основі численних досліджень можна констатувати, що такий підхід має цілий ряд негативних наслідків для майбутньої культури, головним з яких є посадка сіянців у бідний на поживні речовини елювіальний горизонт дерново – підзолистого ґрунту. Саме тому при підготовці ґрунту під лісові культури в умовах сухих,

свіжих і вологих борів, свіжих суборів перевагу слід віддавати підготовці ґрунту полосами за допомогою механізмів розрихлюючого або фрезерного типу.

В сосново – дубових культурах сосна звичайна утворює опаду в 1,5 – 2,0 рази більше, ніж в чистих соснових. Навіть незначна домішка листя дуба (до 7 % маси) прискорює розкладання підстилки в соснових насадженнях у 2 рази. Домішка дуба в насадженнях сосни підвищує вміст гумусу в ґрунті в 1,3-1,9, кальцію і магнію — в 1,2-4 рази і знижує його гідролітичну кислотність. У перші 7-10 років після висаджування на дерново-підзолистих ґрунтах дуб розвиває поверхневу кореневу систему, чим сприяє поглибленню коріння сосни і підвищує її біологічну стійкість.

В культури сосни дуб краще вводити одним чистим рядом, через кожні три – п'ять рядів сосни. В таких насадженнях гілки сосни змикаються над дубом в 12 – 15 років (з відстанню між рядами 1,5 – 2,0 м) і тільки деякі його дерева використовують прямі промені сонця. Але затінені гілками сосни дерева дуба із насадження не випадають, утворюючи другий ярус, і зберігаються до рубки головного користування. У віці 80-100 років у сосново-дубових культурах запас стовбурової деревини дуба звичайного становить 40-50 м³/га. Для подовження інтенсивного зростання дуба у висоту його вводять у культуру з буферними рядами із супутніх порід. При ширині міжрядь 1,5-2 м в культурах з буферними рядами крона сосни над трирядними листяними кулісами змикається в 30-35-річному віці. Після чого крона сосни починає рідшати і пропускати багато світла й тепла під намет насадження. У дуба до цього віку розвивається досить могутня коренева система, і він досягає більш значних розмірів, ніж при введенні його в культури одним рядом. Слід відзначити, що введення буферних рядів виправдано у лісівничому відношенні в культурах, де відстань між рядами становить до 2 м.

У суборах кращими породами для висаджування у буферні ряди є берест (в'яз шорсткий), липа дрібнолиста, груша дика, клен татарський, а із чагарників — ліщина звичайна. На більш родючих ґрунтах у буферні ряди можна висаджувати липу дрібнолисту і бузину чорну. Берест розвиває густооблиствену крону, яка попереджає задерніння ґрунту і добре затінює дуб з боків, а також обмежує розростання гілок і коріння сосни у бік листяних куліс. На порівняно бідних супіщаних ґрунтах свіжих суборів берест на відміну від насаджень на чорноземах не пригнічує дуб. Не відмічається пригнічення й сосни.

Тенденція до переважання штучних насаджень над природним в нашій державі продовжує зберігатися. Заліснення планово зрубаних ділянок відбувається, за рідким винятком, шляхом створення лісових культур, що дозволяє щорічно збільшувати площі штучно створених лісів на 32 – 35 тис. га.